

ATVYKSTAMOJO TURIZMO ĮTAKOS REGIONŲ EKONOMINIAM AUGIMUI VERTINIMAS

Daiva Labanauskaitė
Klaipėdos universitetas

Vertinant turizmo plėtros poveikį regiono ekonominiam augimui, dažniausiai analizuojamas turizmo indėlis, kuriant BVP ir darbo vietas, didinant eksporto apimtis, tačiau kintantis lankomų turistinių vietovių populiarumas ir neigiama turizmo monokultūros patirtis skatina kiek kitaip pažvelgti į turizmo plėtrą, greta tradicinių turizmo plėtros vertinimo metodų taikant darnios turizmo plėtros koncepcijos vertinimo kriterijus. Tyrimo tikslas – nustatyti turizmo plėtros poveikio regionų ekonominiam augimui vertinimo skirtumus, taikant tradicinio vertinimo ir darnios turizmo plėtros kriterijus. Straipsnyje aptarti turizmo plėtros prielaidų ir poveikio skirtumai ekonomiškai silpnoms ir stiprioms šalims, išnagrinėti turizmo poveikio ekonomikai vertinimo kriterijų pokyčiai, taikant tradicinę ir darnios turizmo plėtros vertinimo koncepciją.

Raktiniai žodžiai: atvykstamasis turizmas, darni turizmo plėtra, ekonominio augimo vertinimas.

JEL kodai: O100, O110, L890.

Įvadas

Verslo struktūros ir valstybinės institucijos vis labiau domisi atvykstamojo turizmo įtaka ekonominiam augimui. Atvykstamojo turizmo sąlygotas ekonominis augimas yra svarbus diskusijų objektas, sudarant valstybės, regionų plėtros planus ir planuojant ekonominę raidą, rinkodaros priemones bei priimant veiklos skatinimo sprendimus.

Daugelyje šalių turizmas yra svarbus, kuriant BVP, papildomas darbo vietas, aktyvuojant tarptautinės prekybos balansą. Turizmas turi didelės įtakos statybai, žemės ūkiui, plataus vartojimo prekių gamybai, todėl analizuojamas kaip socialinės – ekonominės raidos katalizatorius ir daugelyje šalių pripažįstamas prioritetine ūkine veikla.

Kiekviena tarptautiniuose turizmo mainuose dalyvaujanti šalis siekia skatinti atvykstamąjį turizmą, siekdama stiprinti jo sąlygotą teigiamą poveikį ekonomikai. Ekonominės naudos siekimas esamuoju laikotarpiu ir aktyvi konkurencija turizmo rinkoje gali sąlygoti agresyvią turizmo plėtrą, neatsižvelgiant į turistus priimančio regiono išteklių ir infrastruktūros apkrovos galimybes, o tai ilgalaikėje perspektyvoje daugiau sietina su turizmo verslo neigiamu poveikiu ekonomikai ir regiono konkurencingumo tarptautinėje rinkoje susilpnėjimu. Daug dėmesio šio klausimo nagrinėjimui skiria JT, PTO ekspertai ir įvairių šalių mokslininkai.

Tyrimo objektas – atvykstamojo turizmo įtakos ekonominiam augimui vertinimas.

Tyrimo tikslas – nustatyti turizmo plėtros poveikį regionų ekonominiam augimui sąlygojančias prielaidas ir vertinimo pokyčius.

Tyrimo uždaviniai:

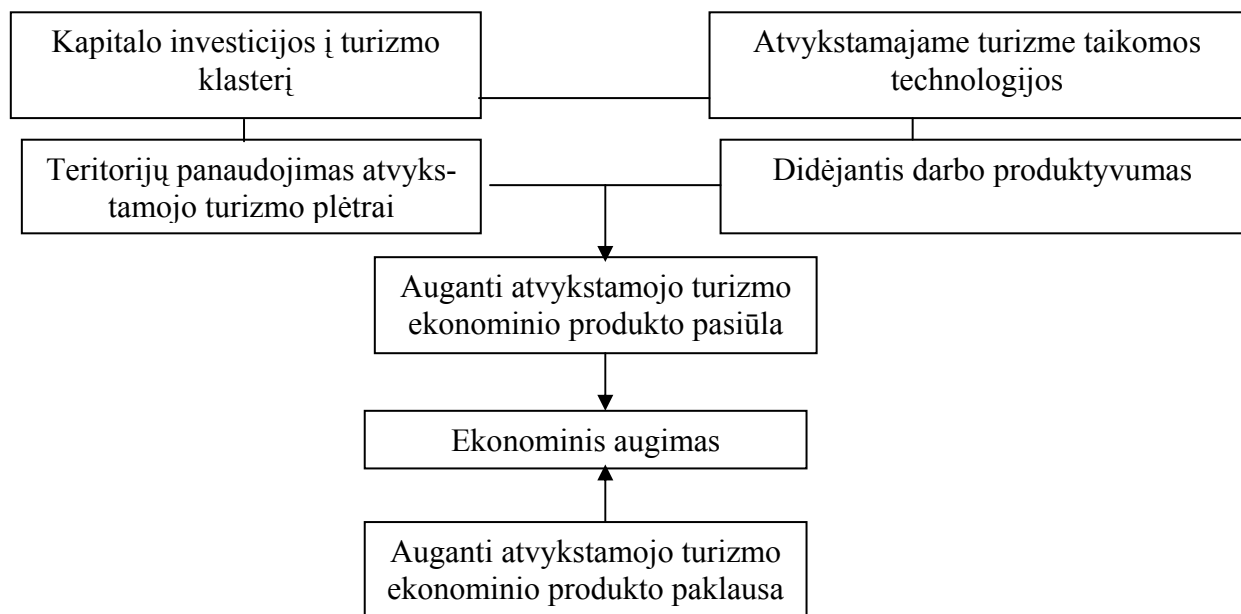
- atskleisti turizmo plėtros prielaidų ir poveikio skirtumus ekonomiškai silpnoms ir stiprioms šalims;
- nustatyti turizmo plėtros poveikio vertinimo kriterijus;
- išnagrinėti turizmo poveikio ekonomikai vertinimo pokyčius, sąlygotus darnios turizmo plėtros koncepcijos įgyvendinimo.

Tyrimo metodai – straipsnis parengtas sisteminant ir apibendrinant įvairių autorių ir mokslininkų darbų turinio, turizmo plėtros politiką reglamentuojančių dokumentų analizę. Remiantis teorine turizmo plėtros koncepcija, atlikta dabartinės turizmo plėtros poveikio vertinimo kriterijų analizė, taikant sisteminės, loginės ir kritinės analizės metodus, siejant teorines nuostatas ir tarptautinės turizmo plėtros politikos tendencijas.

Pagrindiniai tyrimo rezultatai: apibendrinti turizmo plėtros poveikio ekonominiam augimui vertinimo rodikliai ir darnios turizmo plėtros sąlygoti turizmo poveikio regiono ekonomikai vertinimo kriterijų pokyčiai.

Turizmo plėtrą ir įtaką ekonomikai sąlygojantys veiksniai

Savo prigimtimi turizmo ūkinė veikla yra orientuota tiek į rezidentus, tiek į nerezidentus. Atvykę užsienio turistai naudojami vietinių turizmo rinkos subjektų kuriama pasiūla, natūraliais gamtiniais ištekliais, moka už komunalines paslaugas, o visa tai teigiamai veikia vietinę ekonomiką. Į kitą šalį atvykusių turistų išlaidos didina prekybos apimtį, finansines įplaukas, kuria darbo vietas, padeda surinkti daugiau mokesčių ir skatina kitą ekonominę veiklą. Užsienio turistų išlaidų pagrindu sukurtas ekonominis poveikis gali būti analizuojamas kaip atvykstantojo turizmo įtakos ekonominiam augimui pagrindas (1 pav.).

1 pav. Atvykstantojo turizmo įtaka ekonominiam augimui

Kaip matyti iš 1 pav., pagrindiniai atvykstantojo turizmo ekonominio pro-

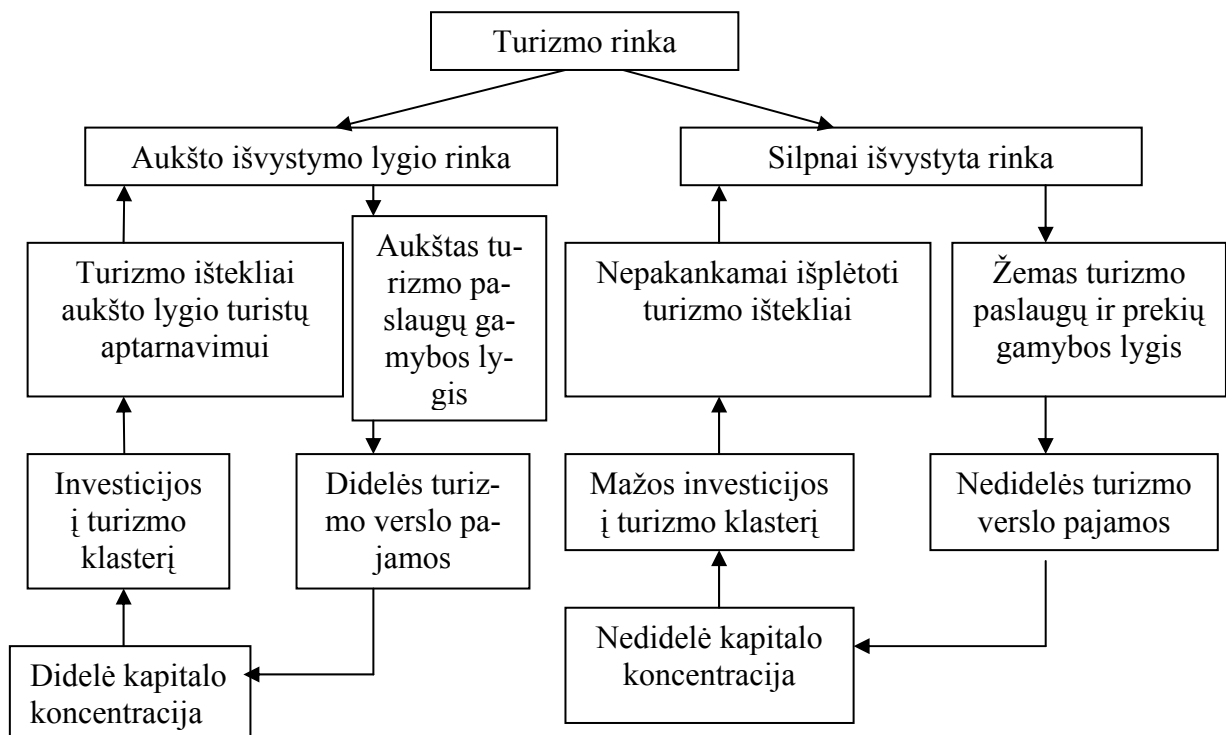
dukto pasiūlos formavimo elementai yra kapitalo investicijos, didėjantis darbo produktyvumas, efektyvus teritorijų panaudojimas ir pažangių technologijų taikymas.

Daugelis ekspertų turizmą vertina kaip itin imlią kapitalui ūkinę veiklą. Tai sąlygoja kompleksinė turizmo klasterio struktūra, pasižyminti sudėtingais tarpsteminiais ryšiais ir daug investicijų reikalaujančia infrastruktūra. Kaip jau buvo minėta, neįmanoma turizmo plėtrą atskirti nuo bendros šalies ekonominės raidos, todėl investicijos į turizmo klasterį yra glaudžiai susijusios su investicijomis į kitas ūkio šakas ir sąlygotos jų ekonominio pajėgumo (Квартальнов, 2000).

Turizmas yra gana patraukli ūkinės veiklos sritis investicijoms: kai kurioms verslo rūšims pradžioje nereikalingos didelės investicijos (Курбатов, 1997). Turizmo rinkoje sėkmingai veikia stambios, vidutinio dydžio ir smulkios įmonės; turizmo versle galima greita kapitalo apyvarta; atvykstamojo turizmo srityje galima gauti naudos iš valiutinių operacijų, todėl turizmo klasteryje galimos skirtingos kilmės investicijos.

Turizmo plėtros poveikis skirtingo išsivystymo lygio rinkoms

Šiuolaikinis turizmas yra labai dinamiška ūkinės veiklos sritis, todėl, pretenduojant į reikšmingesnę turizmo rinkos dalį, būtina integruotis į tarptautines informacijos perdavimo sistemas, plačiai taikyti kompiuterines rezervacijos sistemas ir kitas pažangias technologijas (Марикьянов, 1997). Šiuolaikinių technologijų taikymas turizmo ūkinėje veikloje yra viena aktualiausių turizmo klasterio plėtros temų. Šis veiksnys taip pat gali sąlygoti turizmo rinkos bicikliškumą.

2 pav. Turizmo rinkos bicikliškumas aukšto ir silpno išsivystymo lygio rinkose (Балабанов 2000)

Kaip matyti iš 2 pav., turizmo rinkos bicikliškumą sąlygoja turizmo paslaugų gamybos skirtumai tiek materialinės gamybos bazė, tiek technologiniu požiūriu. Tai sąlygoja skirtingus produktyvumo lygius, pajamų srautus ir pelningumo lygį, nuo ko priklauso tolesnio investavimo į turizmo verslą galimybės.

Plėtojantis tarptautiniam bendradarbiavimui turizmo srityje, didėjant kelionių maršrutų atstumams ir stiprėjant individualiam turizmui, yra būtina plėtoti turizmą šiuolaikinėje technologinėje aplinkoje. Tokiu būdu stabilaus ekonominio augimo sąlyga ir rezultatas yra aukšto išvystymo lygio turizmo rinka (Балабанов, 2000).

Turizmo rinkos bicikliškumo dėsningumas dar kartą patvirtina teiginį, kad negalima sėkmingai plėtoti turizmo ūkinės veiklos, atsiribojant nuo kitų ūkio šakų ekonominės raidos. Siekdami geresnių veiklos ekonominių rezultatų, šio lygmens turizmo rinkos subjektai siekia atvykstamojo turizmo ekonominio produkto gamybos ir realizacijos maksimumo, atitinkamo kokybinio atvykstamojo turizmo ekonominio produkto lygmens užtikrinimo. Šių tikslų įgyvendinimo ekonominis kriterijus - minimalios finansinių, materialinių, informacinių išteklių ir darbo jėgos sąnaudos, tenkančios atvykstamojo turizmo produkto vienetai.

Atvykstamasis turizmas įgyja vis daugiau reikšmės, skatinant struktūriniu atžvilgiu silpnų regionų plėtrai. Turizmo įmonės, įsteigtos mažai apgyvendintose srityse, kur silpnai išvystyta pramonė, dalinai neutralizuoja tokias neigiamas progreso pasekmes kaip gyventojų nutekėjimas į miesto aglomeracijas, dirbamų žemės ūkio naudmenų mažėjimas, tradicinio kaimo gyvenimo būdo išnykimas (Borrmann, 2004).

Kita vertus, 15 labiausiai lankomų turistinių vietovių besivystančiame pasaulyje yra šalyse, kurių gyventojų pajamų lygis nėra aukštas, o penkiose šių vietovių yra daugiau nei 10 milijonų gyventojų, kurių dienos gyvenimo išlaidos mažesnės nei vienas JAV doleris, o tai dar labiau įtvirtina turizmo rinkos bicikliškumą ir riboja ekonomiškai silpnų šalių galimybes išplėtoti turizmo infrastruktūrą iki ekonomiškai stiprių aukšto išvystymo lygio rinkų.

Suvokdamos turizmo plėtros reikšmę šalies ekonominei gerovei, ekonominiu požiūriu silpnos šalys gali siekti aukštų turizmo plėtros kiekybinių rodiklių, ignoruodamos darnios turizmo plėtros principus ir tokiu būdu sunaikindamos ilgalaikės turizmo verslo plėtros perspektyvą. Turizmo plėtros poveikis gali būti siejamas su grėsme ekosistemai, biologinei įvairovei, paplūdimių erozijai, miškų ploto sumažėjimu, padidintu vandens suvartojimu, urbanizacijos problemomis, klimato kaita ir neracionaliu išteklių naudojimu (Sustainable, 2002).

Siekiant užkirsti kelią negrįžtamiems procesams, tikslinga išplėsti turizmo plėtros poveikio regionui vertinimą, įtraukiant ne tik teigiamus, bet ir neigiamus turizmo plėtros aspektus, tiek kiekybinius, tiek kokybinius rodiklius.

Turizmo plėtros poveikio ekonominiam augimui vertinimo kriterijai

Siekiant susiaurinti analizės objektą, atvykstamojo turizmo įtakos ekonominiam augimui analizė daugiausia koncentruojama ties pokyčiais prekyboje, akumu-

liuojant pajamas ir kuriant darbo vietas. Vertinant atvykstamojo turizmo ekonominį poveikį, sėkmingai taikomas XX a. paskutiniame dešimtmetyje D. J. Stynes ir D. B. Propst (1999) sukurtas MI-REC/IMPLAN modelis, kuris:

- padeda išskirti atvykstamojo turizmo produkto poveikį ekonominiam augimui, padidina su turizmo klasteriu susijusio planavimo efektyvumą;
- atskleidžia atvykstamojo turizmo plėtros pagal alternatyvius scenarijus pasekmes prognozuoja taikomų priemonių pasekmes;
- pagreitina naujos informacijos gavimą ir panaudojimą ir įgalina per gana trumpą laiką gauti naujus atvykstamojo turizmo poveikio ekonomikai įvertinimus.

Išskiriamos tiesioginės, netiesioginės ir skatinamosios atvykstamojo turizmo įtakos ekonominiam augimui rūšys (Stynes, 1999). Netiesioginė ir skatinamoji įtaka ekonominiam augimui kartais vadinamas antriniu efektu. Atvykstamojo turizmo ekonominio produkto bendroji įtaka ekonominiam augimui yra tiesioginės, netiesioginės ir skatinamosios įtakos suma.

Vertinant atvykstamojo turizmo poveikį šalies ekonomikai, dažniausiai analizuojamos šios turizmo funkcijos (Labanauskaitė, 2008):

- atvykstamojo turizmo sukurtų grynojo eksporto pajamų dalis;
- atvykstamojo turizmo sukurtų darbo vietų kiekis;
- atvykstamojo turizmo įtaka ekonominiam augimui.

Atvykstamojo turizmo ekonominis produktas pasižymi įtakos ekonominiam augimui įvairove. Turistai turi įtakos lankomo regiono prekybai, darbo rinkai, surinkamų mokesčių ir akumuliuojamų pajamų dydžiui. Labiausiai tiesioginė atvykstamojo turizmo ekonominio produkto įtaka jaučiama pirminiuose turizmo versluose – nuomos punktu, viešbučiu, restoranu, keleivių vežimo įmonių, pramogų įstaigų ir mažmeninės prekybos veikloje. Per antrinį poveikį atvykstamasis turizmas susijęs su daugeliu ūkio šakų.

Dažniausiai vertinamas teigiamas turizmo plėtros sąlygotas poveikis ekonominiam augimui, o kai kurie su atvykstamojo turizmo įtaka ekonominiam augimui susiję neigiami pokyčiai nėra įtraukti į ekonominio poveikio vertinimus. Jiems priskiriami:

- kainų pokyčiai – atvykstamasis turizmas kartais gali sukelti kainų augimą nekilnojamo turto rinkoje arba mažmeninėje prekyboje;
- materialių ir nematerialių prekių kokybės bei kiekio pokyčiai – atvykstamasis turizmas gali sąlygoti aukštesnę ar žemesnę kokybę;
- nuosavybės ir kitų mokesčių pokyčiai – atsižvelgiant į atvykstamojo turizmo veiklos pobūdį ir mastą, gali būti nustatomi mažesni ar didesni mokesčiai. Kai kuriais atvejais mokesčiai, surinkti tiesiogiai ar netiesiogiai iš turistų, gali sąlygoti vietinių mokesčių mokykloms, kitiems subjektams sumažinimą. Kitais atvejais vietiniams rinkos subjektams gali būti padidinti mokesčiai, kad būtų galima padengti infrastruktūros išlaikymo ir paslaugų išlaidas.

Atvykstamojo turizmo ekonominio produkto poveikio analizė didele dalimi prisideda prie kokybinės regionų plėtros skatinimo ir padeda objektyviau pagrįsti priimamus turizmo plėtros sprendimus. Dažniausiai pasitaikantys atvykstamojo turizmo produkto ekonominio poveikio analizės rezultatų panaudojimo regioninės ekonomikos plėtrai atvejai (McKercher, 2003):

- su atvykstamoju turizmu susijusių pokyčių poveikio rekreacijos ir turizmo pasiūlos galimybėms ekonominis vertinimas;
- su atvykstamoju turizmu susijusių rekreacijos ir turizmo ekonominės vertės pokyčių vertinimas;
- kitų veiksnių, tiesiogiai ar netiesiogiai susijusių ar darančių įtaką rekreacijai ir turizmui, vertinimas.
- ekonominės struktūros ir jos vidinių elementų suvokimas į rekreaciją ir turizmą orientuotuose regionuose.

Dabartinėje situacijoje vienas iš būdų užtikrinti aukštą atvykstamojo turizmo konkurencingumo lygį, kaip ir daugelyje kitų ūkio šakų, yra techninis materialinės bazės reorganizavimas. To neįmanoma pasiekti, nepervedant jos į kokybiškai kitą aukštesnio materialinio aprūpinimo lygį ir nepritraukiant papildomų finansinių išteklių, racionaliai jų nenaudojant, realizuojant investicinius projektus (Кирилов, 1996). O tai sietina su darnios turizmo plėtros principų praktiniu įgyvendinimu.

Darnios turizmo plėtros koncepcijos principų taikymo galimybės, vertinant turizmo plėtros įtaką ekonominiam augimui

Atvykstamojo turizmo ekonominio produkto įtaka ekonominiam augimui bendriausia prasme išreiškiama nacionalinių pajamų pokyčiu. PTO ekspertai, apibendrinantys atvykstamojo turizmo ekonominio produkto prekybos statistinius duomenis, pripažįsta, kad šių duomenų patikimumas ribotas.

Atvykstamasis turizmas ne tik pritraukia investicijas, sukuria pajamas, gerina prekybos balansą, sukuria darbo vietas, skatina kokybinę regionų plėtrą, bet ir gali neigiamai veikti ekonomiką. Atvykstamojo turizmo veikla gali pareikalauti perkelti išteklius iš kitų ūkio šakų, kur jų poreikis taip pat didelis.

Neigiamas atvykstamojo turizmo plėtros poveikis pasireiškia ir per "turizmo monokultūrą". Konkurencinėje kovoje dėl žemės, darbo išteklių, kapitalo atvykstamasis turizmas bando išstumti žemės ūkį ir kitus tradicinius pajamų šaltinius. Kartu masinio turizmo centruose griaunamas tradicinis gyvenimo būdas, gamtinis kraštovaizdis, formuojasi "suniveliuotas, urbanizuotas gyvenimo stilius" (Community..., 1994). Turizmo monokultūra pati griauna savo egzistavimo pagrindą.

Konfliktas tarp atvykstamojo turizmo plėtros būtinybės ir pavojaus, kad įsivyras turizmo monokultūra, sprendžiamas, kuriant kompleksines valstybines regioninės plėtros programas (Taking account..., 1994).

Beveik visos atvykstamąjį turizmą plėtojančios šalys yra įtrauktos į išorinį socioekonominio posūkio procesą taip, kad turizmo sukeltos permainos nebegali būti vertinamos izoliuotai (Vellas, 1995). Vienas to pavyzdžių – teritorijų urbanizavimo procesas.

Greta ekonominių rezultatų dažnai yra analizuojamos atvykstamojo turizmo sociokultūrinės pasekmės, nes turistai dažnai susiduria su svetimu elgsenos stereotipu, vartojimo įpročiais, o tai sukelia tiekimo ir prekybos pokyčius (Neto, 2002). Dėl to teisėtai yra abejojama atvykstamojo turizmo jungiamąja funkcija. Taip vadinamų turistų getų susidarymas turi didesnės įtakos socialinių barjerų susidarymui. Dažnai turistai tik ribotai kontaktuoja su vietinių gyventojų grupėmis, pvz.,

per taip vadinamąjį alternatyvinių turizmą. Šiuo atveju pagal įvairių turizmo rūšių ir erdvės poreikį – nuo masinio paketo tipo turizmo iki keliavimo su kuprinėmis – yra dideli skirtumai, visų pirma, atsižvelgiant į regiono poveikį. Net jei pasitvirtina domėjimasis trečiosiomis šalimis, dažnai skirtingi interesai, moralės nuostatos ir kalbiniai barjerai sudaro kliūčių kontaktui užsimegzi.

Siekiant mažinti neigiamą turizmo poveikį aplinkai, vis dažniau pereinama prie darnios turizmo plėtros koncepcijos įgyvendinimo. Darni turizmo plėtra suvokiama kaip atitinkanti turistų ir juos priimančiųjų regionų poreikius, apsauganti nuo neigiamo turizmo poveikio ir kartu didinanti jo galimybes ateityje. Tikimasi, kad taip valdant visus išteklius, ekonominių, socialinių ir estetinių poreikių tenkinimas gali būti pasiektas tuo pačiu išlaikant kultūrinį vientisumą, svarbius ekologinius procesus, biologinę įvairovę, ir gyvybės apalaikymo sistemas (Sustainable ..., 2002).

Darnios turizmo plėtros gairės ir valdymo praktika, taikoma visoms turizmo formoms visų rūšių lankomose vietovėse, įskaitant masinio turizmo ir įvairių turizmo segmentų rinkos nišas. Darnios plėtros principai taikomi turizmo plėtros aplinkosaugos, ekonominiams bei socialiniams ir kultūriniais aspektams, ir tinkamas balansas turi būti nustatytas tarp šių trijų dimensijų bei garantuoti jų ilgalaikį tvarumą. Darnios turizmo plėtros koncepcija skatina:

- optimaliai naudoti gamtos išteklius, kurie sudaro pagrindą turizmo plėtrai, išlaikant esminius ekologinius procesus, ir padedant išsaugoti gamtos paveldą ir biologinę įvairovę.

- pagarbą priimančiųjų bendruomenių socialiniam-kultūriniam autentiškumui, išsaugant jų sukurtą gyvenimo kultūros paveldą ir tradicines vertybes bei prisidedant prie tarpusavio kultūrinio supratimo ir tolerancijos.

- užtikrinti veiksmingą, ilgalaikę ekonominę veiklą, teikti socialinę ir ekonominę naudą visoms šalims, kad ji būtų teisingai paskirstyta, įskaitant priimančiųjų bendruomenių stabilų užimtumą ir pajamų galimybes, socialines paslaugas ir toji būdu prisidėti prie skurdo mažinimo (Neto, 2002).

Nustatyta, kad sėkmingos darnios turizmo plėtros koncepcijos įgyvendinimo prielaida yra kompleksinis požiūris į turizmo verslo plėtrą ir turizmo veiklos procese tiesiogiai ir netiesiogiai dalyvaujančių subjektų bendradarbiavimo ir kooperavimosi principai (McKercher, 2003):

- veiklos rūšių ir ekologinės įvairovės perdavimas iš kartos į kartą;
- sąlygų mėgautis gyvenimu bendruomenėje užtikrinimas;
- visuomenės dalyvavimas;
- aplinkos apsauga kaip ekonominės plėtros komponentas;
- atsargumas rizikos ir nežinomumo atžvilgiu;
- darbuotojų, bendruomenių, operatorių ir svečių informuotumo ir supratimo apie gamtos ir kultūros paveldą didinimas.

Pagrindiniams darnios turizmo plėtros koncepcijos įgyvendinimo rezultatams priskiriama sustiprėjęs turizmo plėtros klausimų sprendimo konstruktyvumas, didesnė vietos gyventojų parama turizmo verslo plėtrai ir palankesnis požiūris, aukštesnės kokybės turizmo produktai, minimalus ir valdomas turizmo veiklos poveikis aplinkai.

Vadovaujantis darnios turizmo plėtros koncepcija, turizmo indėlis, kuriant pajamas ar darbo vietas nebėra pagrindiniai turizmo įtakos regiono ekonomikai vertinimo rodikliai. Taikant darnios turizmo plėtros koncepciją, pagrindinis dėmesys sutelkiamas ne į pajamų maksimizavimą trumpuoju laikotarpiu, bet į turizmo verslo tvarumą ilguoju laikotarpiu.

Išvados

1. Atvykstamojo turizmo ekonominio produkto poveikis ekonominiam augimui stiprėja, augant atvykstamojo turizmo ekonominio produkto paklausai ir pasiūlai, kurias formuoja technologijos, investicijos, didėjantis naudojamų teritorijų ir darbo produktyvumas, todėl ekonomiškai stiprios šalys turi daugiau galimybių stiprinti turizmo plėtros sąlygojamą teigiamą įtaką ekonomikai nei ekonomiškai silpnos šalys. Pastarosios yra gerokai pažeidžiamesnės ir agresyvi turizmo plėtra gali turėti ir nemažą neigiamą poveikį.

2. Vertinant atvykstamojo turizmo poveikį šalies ekonomikai, dažniausiai analizuojama atvykstamojo turizmo sukurtų grynojo eksporto pajamų dalis, atvykstamojo turizmo sukurtų darbo vietų kiekis, atvykstamojo turizmo įtaka ekonominiam augimui. Tradiciškai atvykstamojo turizmo ekonominio produkto poveikis ekonominiam augimui vertinamas, analizuojant BVP, į turizmo klasterį pritrauktų investicijų, surenkamų mokesčių, daugiklio efekto pokyčius.

3. Darnios turizmo plėtros koncepcija turizmo plėtros įtakos regionų plėtrai vertinimą sieja su platesniu poveikio aplinkai traktavimu socialiniu, kultūriniu ir ekonominiu aspektu. Nepaisant to, kad darnios turizmo plėtros koncepcijos sąlygotas turizmo įtakos ekonominiam augimui vertinimo rezultatai nebūtinai traktuojami visiškai vienareikšmiškai, jie patikslina tradicinio turizmo įtakos regiono ekonominiam augimui vertinimo rodiklius, atskleidžiant galimo neigiamo turizmo poveikio kryptis ir to sąlygotus tiesioginius ar netiesioginius kaštus.

Literatūra

1. Балабанов, И. Т., Балабанов, А. И. (2000). Экономика туризма // Финансы и статистика. – Москва.
2. Borrmann, Ch., Weinhold, M. (2004). Perspektiven der deutschen Tourismuswirtschaft im EWR. Unter besonderer Berücksichtigung ihrer mittelständischen Struktur. – Baden-Baden, Nomos Verlagsgesellschaft.
3. Community leisure and recreation: theory and practice. (1994). – Oxford: Butterworth Heinemann.
4. Taking account of environment in tourism development. (1994). Comiss of the Europ. Communitic. Directorate - Gen. XXIII. Tourism Unit. – Luxembourg.
5. Квартальнов, В.А. (2000). Иностраный туризм // Финансы и статистика. Москва,
6. Кирилов, А. Т. (1996). Маркетинг в туризме. – С. Петербург: Издательство С. Петербургского университета.
7. Курбатов, К. (1997). Туризм: проблемы и цели. Туризм: Практика, проблемы, перспективы, 1//РЖ // Экономика промышленности, 7.
8. Labanauskaitė, D. (2008). Lietuvos atvykstamojo turizmo plėtros ekonominis vertinimas // ICEM: tarptautinė mokslinė konferencija. – Kaunas. Nr. 13.

9. Марикьянов, М. М. (1997). Роль туризма в формировании устойчивого развития экономики. Междунар. Науч. Конф. Студ. аспирантов "Ломносов-97". – Москва. Экономика промышленности, 4.
10. McKercher, B. (2003). Sustainable tourism development – guiding principles for planning and management. Presentation to the National Seminar on Sustainable tourism Development. – Bishkek, Kyrgystan, November 5.
11. Neto, F. (2002). Sustainable Tourism, Environmental Protection and Natural Resource Management: Paradise on Earth? (United Nations).
12. Stynes, D. J. (1999). Economic Impact of Tourism.
13. Stynes, D. J., Propst, D.B. (1999). Micro-Implan Recreation Economic Impact estimation System.
14. Sustainable tourism. Briefing paper. (2002). Economic Briefing. No 4.
15. Taking account of environment in tourism development. (1994). Comiss of the Europ. Communitic. Directorate - Gen. XXIII. Tourism Unit. – Luxembourg.
16. Vellas, F., Becherel, L. (1995). International tourism: an economic perspective. – London: Macmillan.

EVALUATION OF INBOUND TOURISM IMPACT ON THE REGIONAL ECONOMIC GROWTH

Daiva Labanauskaite
Klaipeda university

Summary

Real economic benefits may lead to an aggressive tourism development, regardless of the host region's tourist infrastructure and resource loading capabilities, which in the long term, more linked to the negative impact of tourism in the region's economy and competitiveness in the international market failures. Sustainable tourism development meets the needs of present tourists and host regions while protecting and enhancing opportunities for the future. It is envisaged as leading to management of all resources in such a way that economic, social, and aesthetic needs can be fulfilled while maintaining cultural integrity, essential ecological processes, biological diversity, and life support systems. The aim of this article – to identify the influence of a tourism development on regional economic growth and valuation changes. Research methods - based on the theoretical concept of tourism development, tourism development carried out in the current criteria for assessing the impact analysis using systemic, logical and critical analysis techniques, in conjunction theory of international tourism development and policy trends. The main research results – summarizing of indicators of tourism development. The tourism development and the effects of differences in assumptions of tourism development are discussed in the article.

Key words: inbound tourism, sustainable tourism development, economic growth assessment.

JEL code: O100, O110, L890.